

Tisdagen den
19 februari 1980

Tisdagen den 19 februari

Kl. 15.00

*Anmälan om
kompletteringsval
till utskott*

*Ändring i den
preliminära tids-
planen*

*Om förslaget att
inrätta nya
systembutiker*

§ 1 Anmälan om kompletteringsval till utskott

TALMANNEN:

Centerpartiets partigrupp har som suppleant i social- och utbildningsutskotten under Ulla Tillanders ledighet anmält hennes ersättare Sigvard Persson.

Talmannen förklarade vald till
suppleant i socialutskottet
Sigvard Persson (c)

suppleant i utbildningsutskottet
Sigvard Persson (c)

§ 2 Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

§ 3 Ändring i den preliminära tidsplanen

TALMANNEN:

Då inga interpellationssvar anmälts till fredagen den 22 februari börjar bordläggningssplenium nämnda dag kl. 15.00 i stället för kl. 09.00.

§ 4 Om förslaget att inrätta nya systembutiker

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels tredje vice talmannen *Karl Erik Erikssons* (fp) den 11 februari anmälda fråga, 1979/80:317, dels *Lennart Petterssons* (s) den 14 februari anmälda fråga, 1979/80:330. och anförde:

Herr talman! Karl Erik Eriksson har frågat mig vilket beslut regeringen kommer att fatta med anledning av Systembolagets framställning att få inrätta 36 nya systembutiker. Lennart Pettersson har frågat mig hur jag ser på möjligheterna att låta Systembolaget tillgodose de mindre kommunernas krav på en egen systembutik snabbare än som föreslagits i bolagets skrivelse till regeringen.

Systembolagets skrivelse har remitterats till socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor. Nämndens yttrande bör inväntas innan ställning tas till frågan om inrättandet av nya systembutiker.

Tisdagen den
19 februari 1980

*Om förslaget att
inrätta nya
systembutiker*

Tredje vice talmannen KARI. ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Som vi alla vet var den övergripande målsättningen i riksdagens alkoholpolitiska beslut att pressa ner den totala, alltför höga, alkoholkonsumtionen. Då jag för min del anser att en utbyggnad av systembutiksnätet inte verkar i den riktningen, vill jag deklarerat att jag kände oro när jag fick kännedom om Systembolagets skrivelse. Om jag tolkar den riktigt, är skrivelsen ett initiativ från Systembolagets ledning.

När jag noga läste skrivelsen, fann jag att den kanske var något mer tveksam i formuleringarna än vad jag vid den första genomläsningen tyckte. I skrivelsen sägs att Systembolaget av flera skäl, bl. a. praktiska, vill att utbyggnadstakten inte blir för snabb. Systembolaget pekar också på att utbyggnadstakten måste vara förenlig med de alkoholpolitiska målen. Men på ett annat ställe i samma skrivelse föreslås att bestämmelser skall utfärdas om utbyggnad av butiksnätet i de 36 kommuner som ligger minst 20 men mindre än 40 km från närmaste ort med systembolag.

Jag tackar för det korta svaret. Jag tycker att det är riktigt att skrivelsen har remitterats till socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor och delar budgetministerns uppfattning att regeringen bör vänta på nämndens besked innan regeringen tar ställning.

Det har gjorts en rad uttalanden där oro har redovisats över det förslag som har presenterats av Systembolaget. Jag har framför mig ett av dessa uttalanden. Det är från Blåbandsrörelsens ledare Yngve Lindgren, som säger följande: "Att bygga ut butiksnätet med 36 nya butiker betyder att alkoholkonsumtionen kommer att öka genom att impulsköpen blir fler."

Jag delar Yngve Lindgrens oro. Det är också intressant att en ledamot av Systembolagets styrelse – jag tror att det var socialstyrelsens representant – framförde betänkligheter mot förslaget just därför att tillräckliga erfarenheter av den hittillsvarande nyetableringen saknas. Jag vill fråga budgetminister Mundebo: Finns det någon erfarenhet av eller någon statistik över vad inrättande av en systembutik i ett samhälle innebär från nykterhetssynpunkt?

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka budgetministern för svaret.

Det finns mycket att säga om Systembolagets sneda etableringspolitik. Jag skall här ge några exempel.

I Lund, där jag är bosatt, har vi tre systembutiker inom en radie av 300 m. Inom en radie av 200 m från detta hus finns det två butiker. Totalt inom Stockholms kommun finns det vidare inte mindre än 36 systembutiker.

Så ser det alltså ut på den ena delen av skalan. Mot detta skall då ställas att inte mindre än 84 av landets kommuner fortfarande saknar systembutik. Det är fråga om närmare en tredjedel av landets samtliga kommuner, med ett sammanlagt invånarantal av 850 000. 51 av dessa kommuner har minst 20 km mellan centralorten och den närmaste systembutiken i en annan kommun.

Detta är självfallet inte någon tillfredsställande situation. Det bör i stället

*Om förslaget att
inrätta nya
systembutiker*

slås fast – oavsett vilken alkoholpolitisk inriktning vi har – att de mindre kommunernas invånare har samma rätt som man har i de större tätorterna att få en rimlig service på detta område. Självfallet är det också så att ett monopolföretag som Systembolaget här har ett särskilt ansvar.

Dessutom vill jag hävda att de mindre kommunerna egentligen har ett större behov av systembutik i sin centralort, eftersom förekomsten av en sådan butik också leder till ökade inköp i andra butiker inom den egna kommunen. Därmed får förekomsten av en systembutik en direkt positiv lokaliseringpolitisk effekt.

Systembolaget har nu börjat inse att man inte kan diskriminera de mindre kommunerna hur som helst. Brevet till regeringen, där Systembolaget kräver att få besluta om systembutiker i 36 kommuner före 1986, visar på denna nya insikt. Detta har nu kritiserats från visst håll såsom stridande mot samhällets alkoholpolitik. Jag vill därför ställa några frågor till budgetministern. För det första: Vilka är de reella alkoholpolitiska skäl som skulle tala för att man skall diskriminera de mindre kommunernas invånare när det gäller etableringen av systembutiker? För det andra: Är det inte egentligen en ganska rimlig princip när det gäller etableringen av systembutiker att varje kommun som så önskar skall kunna få en sådan butik? För det tredje: Om man vill ha en åtstramning av alkoholpolitiken, bör den då inte utformas på så sätt att den blir likformig i alla delar av vårt land? Det går kanske att svara på dessa frågor även om de inte remitterats.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag skall inte gå in på någon närmare och mera ingående bedömning av principerna för Systembolagets etableringspolitik. Vi får tillfälle till en sådan mera ingående bedömning när vi förutom bolagets skrivelse också har tillgång till yttrande från socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor.

Mitt allmänna intryck är dock att Systembolaget väl har följt de uttalanden som riksdagen gjorde 1977 i samband med det alkoholpolitiska beslutet, då riksdagen sade att bolagets prövning skall grundas på en avvägning mellan alkoholpolitiska intressen och allmänhetens krav på service.

Jag vill nämna att under de sex åren mellan 1974 och 1979 har några nämnvärda förändringar av bolagets butiksnät inte skett. Det finns drygt 300 butiker i landet. Det har tillkommit sammanlagt 16 butiker, och det har nedlagts sammanlagt 12 under dessa sex år. Flertalet nedläggningar har f. ö. skett i tätorter, i storstäder.

Jag har inte nu tillgång till några undersökningar av effekterna av vare sig etableringar eller nedläggningar av butiker, men jag försäkrar att vi vill ha ett så gott underlag som möjligt för det beslut som regeringen senare under året skall fatta.

Jag vill tillägga bara en ytterligare synpunkt. Min allmänna utgångspunkt är den att man bör ha en rätt stark återhållsamhet när det gäller etablering av nya butiker.

Tredje vice talmannen KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag är tacksam för det senaste som Ingemar Mundebo sade. Det sammanfaller helt med min uppfattning.

Jag tror det är värt att göra en utredning av vad det betyder från nykterhetspolitisk synpunkt när en bygd får ett systembolag. Det skulle kunna ge oss underlag och enligt min mening också i någon mån vara vägledande för ett ställningstagande.

Sedan vill jag göra en reflexion i anslutning till att det i den tidigare debatten och även i dag har talats om en neddragning av antalet butiker i tätorter. Jag har i och för sig ingenting emot det, men jag tänker på den dagsaktuella debatten om Olskroken i Göteborg, där man skall lägga ner två nedslitna butiker och i stället inrätta en ny, centralt placerad och ganska rymlig butik. Detta har medfört att det blivit en folkstorm, och det visar hur svårt det är att skära ner antalet systembutiker i tätorter.

Jag vill inte uttala någon tvärsäker bedömning av den här frågan – också budgetministern aktade sig för att göra det – för vi har ett otillräckligt underlag. Men jag vill ändå göra en personlig deklaration, och det är att det vore riktigt om regeringen klart sade ifrån att systembutiksnätet inte skall byggas ut ytterligare. Vi får inte öka alkoholproblemen.

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag noterar att budgetministern inte svarade på min fråga om vilka alkoholpolitiska skäl som fanns för att diskriminera de mindre kommunerna när det gäller etablering av systembutiker. Det är tydligen så att man har svårt att göra nedskärningar i tätorterna för att åstadkomma en åtstramning i alkoholpolitiken, och då går man till attack mot de mindre kommunerna som inte kan göra sina röster hörda på samma sätt.

Jag tycker i och för sig att man mycket väl kan diskutera en skärpning av samhällets alkoholpolitik, men i så fall skall man följa en konsekvent linje och behandla alla delar av vårt land likvärdigt och utan mannamån i fråga om större och mindre kommuner. Det är som jag ser det ett absolut rättvisekrav. Vi vet att kritiken är allvarlig ute i de små kommunerna, och vi vet att detta också får lokaliseringpolitiska effekter. Vad de mindre kommunerna begär är alltså att de skall bli behandlade på samma sätt som de större – varken mer eller mindre.

Om det nu är så att det här brevet från Systembolaget har skapat oro, då tycker jag att man skall stänga några butiker i tätorterna. Det är en rimlig linje, för med en sådan åtgärd markerar samhället att man ser allvarligt på alkoholpolitiken. Men gå inte vägen över en fortsatt diskriminering av de små kommunerna! Det är 84 kommuner som i dag inte har en enda systembutik, alltså nästan en tredjedel av landets samtliga kommuner. Så kan man inte bedriva en vettig alkoholpolitik i ett land.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag vill inte uppfatta 1977 års riksdagsbeslut såsom diskriminerande mot vissa kommuner. Riksdagen sade i samband med

beslutet att bolagets prövning av etableringsfrågor skulle ske genom en avvägning mellan alkoholpolitiska intressen och allmänhetens krav på service. Den avvägningen har ju resulterat i att ett antal nya butiker har etablerats. Jag anser nog att Systembolaget rätt väl har följt intentionerna bakom 1977 års riksdagsbeslut.

Som en kommentar till en annan fråga som Lennart Pettersson tog upp vill jag tillägga att den åtstramning som är önskvärd när det gäller alkoholtillverkning och alkoholförsäljning naturligtvis huvudsakligen måste ske på andra vägar än genom att skära ner antalet systembutiker i tätorter. Det tror jag också är den uppfattning som i varje fall flertalet av de politiska partierna har, och jag tycker att den är riktig. Men jag vill upprepa min allmänna utgångspunkt, att med beaktande av servicekravet bör man iakttä en rätt stark återhållsamhet vid nyetableringar.

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Första delen av budgetministerns inlägg var alldeles utmärkt. Han sade att skall vi ha en åtstramning skall det gälla hela fältet och med hänsynstagande till servicekraven. Jag tycker också att Systembolagets program för öppnandet av nya butiker i små kommuner är ganska väl avvägt. Men med hänsyn till de stora servicebehoven i de små kommunerna är det ändå ett minimiprogram.

Vad jag i mina inlägg framför allt har velat vända mig emot är attackerna från vissa håll mot att ens gå så långt som Systembolaget utifrån sina företagsekonomiska utgångspunkter vill. Därför hoppas jag att budgetministern nu kommer att ställa sig bakom Systembolagets förslag och inte ge vika för attackerna, vilka jag anser innebär en diskriminering av de små kommunerna.

Det är alltså riktigt som budgetministern säger: Skall vi ha en åtstramning av alkoholpolitiken – och det kan finnas skäl som talar härför – skall åtgärderna gälla hela fältet och inte diskriminera vissa kommuner och vissa delar av vårt land.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! En budgetminister är van vid att uppleva attacker från olika håll. Jag kan nog också stå ut de månader som återstår innan socialstyrelsens alkoholpolitiska nämnd avger sitt yttrande. Jag vill emellertid tillägga att även detta kommer att vara betydelsefullt för det slutliga ställningstagandet i frågan som sker senare i år. Precis som riksdagen uttalade 1977 måste besluten fattas efter en avvägning mellan olika synpunkter och intressen. Därvidlag måste självfallet de alkoholpolitiska synpunkterna väga tungt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
19 februari 1980

1979/80:124 om behandlingen av miljöfarligt avfall
1979/80:127 om omhändertagandet av miljöfarligt avfall

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om skärpt kon-
troll av miljöfarlig
produktion*

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag vill meddela att jag hade för avsikt att besvara interpellationerna nr 124 och 127 av Ingrid Sundberg och Per Israelsson om behandling av miljöfarligt avfall den 21 februari 1980. En av interpellanterna var emellertid förhindrad att ta emot svaret den dagen. Efter överenskomst kommer interpellationerna nu att besvaras den 19 mars 1980.

§ 6 Om skärpt kontroll av miljöfarlig produktion

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Per Israelssons* (vpk) den 31 januari anmälda fråga, 1979/80:300, och anförde:

Herr talman! Per Israelsson har frågat mig om regeringen kommer att skärpa kontrollen över industri med miljöfarlig produktion och om åtgärder kommer att vidtas för att se till att miljöskyddslagstiftningen efterlevs bättre än nu.

Översyn pågår f. n. av miljöskyddslagstiftningen. Miljöskyddsutredningen har överlämnat ett delbetänkande, som bl. a. innehåller förslag till en effektivisering av tillsynen av miljöfarlig verksamhet. Utredningen har också föreslagit skärpta påföljder för brott mot miljöskyddslagstiftningen.

Utredningens förslag har remissbehandlats, och avsikten är att en proposition om ändringar i miljöskyddslagstiftningen skall framläggas för riksdagen under våren. En av utgångspunkterna för propositionsarbetet är att just tillsynen och påföljderna skall bli effektivare.

PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag tror att vi kan vara överens om att det vid all tung kemisk industri, där utsläpp i luft och vatten i icke avsedd omfattning kan ske, måste vidtas förebyggande åtgärder. Dessa kan vara dels av teknisk art, dels i form av beredskapsplaner för ingripanden från främst brandförsvarets sida.

Vad först gäller åtgärder av teknisk natur anser jag det nödvändigt att sådana vidtas där så är möjligt och lämpligt. I det aktuella fallet, som gäller utsläpp av svavelsyra, torde det ha varit helt möjligt att fånga upp utsläppet med hjälp av tekniska anordningar. Jag arbetar själv vid en kemisk industri, när jag inte är i riksdagen. Vi hanterar bl. a. svavelsyra och andra syror. Tidigare släpptes betydande mängder syror ut i avloppen och fortsatte ut i en närbelägen sjö utan någon särskild åtgärd. Sedan rätt många år finns nu en neutraliseringsanläggning för sura utsläpp, där det sura avloppsvattnet behandlas innan det får fortsätta ut i recipienten. Det förefaller som om det inte funnits någon sådan anordning i det aktuella fallet i Falun. Det borde

*Om det höga rän-
telägets återverk-
ningar på jord-
bruket*

f. ö. vara lättare där, då det rör sig om enbart svavelsyra, som lätt bildar svårslöslig gips vid reaktion med kalk, varefter gipsen kan avskiljas.

Vad sedan gäller beredskapsplaner för oförutsedda utsläpp kan ju en sådan plan fungera bara om de av planen berörda verkligen får kännedom om utsläppet i omedelbar anslutning till den inträffade händelsen. Så har det tydligen inte varit i det i min fråga aktualiserade fallet i Falun. Skall en beredskapsplan verkligen kunna fungera, måste alla berörda ha sådana instruktioner att de verkligen vet när de skall rapportera och till vem de skall rapportera.

Jag tolkar svaret som positivt – jag kanske inte tackade för det, men det bör jag göra. I svaret hänvisas till att en proposition skall skrivas redan i vår. Jag förutsätter att ni i den propositionen också kommer att ta upp sådana frågor som jag här nämnt – förebyggande tekniska anordningar, som mycket lätt skulle kunna hindra den typ av utsläpp som det här var fråga om.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Om det höga rëntelägets återverkningar på jordbruket

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöi ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Rune Ångströms* (fp) den 7 februari anmälda fråga, 1979/80:309, dels *Anna Wohlin-Anderssons* (c) den 11 februari anmälda fråga, 1979/80:316, och anförde:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om regeringen överväger några åtgärder för att motverka de svåra återverkningarna av det höga rënteläget som drabbar de jordbrukare som gjort nyinvesteringar i sin rörelse.

Anna Wohlin-Andersson har frågat mig om regeringen är beredd att ta initiativ för att mildra effekterna för nyetablerade, hårt skuldsatta lantbrukare till följd av det höga rënteläget.

Räntehöjningarna det senaste halvåret har medfört att likviditetsproblem har uppkommit vid sådana jordbruksföretag som startats under de senaste åren eller där större investeringar gjorts. Det är angeläget att utvecklingen inte leder till att företagare med välskötta företag kommer på obestånd.

Regeringen har därför i början av februari uppdragit åt lantbruksstyrelsen att, efter samråd med statens jordbruksnämnd, kartlägga situationen för högt skuldsatta lantbrukare och trädgårdsföretagare. Styrelsen skall vidare redovisa alternativa förslag till åtgärder, som kan behövas för att klara de likviditetsproblem som skuldsättningen kan medföra.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga.

Såsom framgår av frågan har många lantbrukare fått ekonomiska svårigheter på grund av att rëntan stigit mycket kraftigt. Det gäller både de nyetablerade jordbrukarna, som nyss startat eget, och alla de jordbrukare

Om det höga ränteläges återverkningar på jordbruket

som gjort en nyinvestering i sitt jordbruk och som endast haft tillgång till kortfristiga lån. Dessa följer ju de olika räntehöjningarna.

Jag har gjort en förfrågan hos många av LRF-förbunden i landet, och omdömet om läget är enstämmigt – det är många jordbrukare som nu befinner sig i ekonomiska svårigheter på grund av att räntorna stigit så kraftigt som de har gjort. En hel del av dem lever faktiskt under konkurshot.

Jag vill också peka på att frågan om nyetableringar inom jordbruket är mycket betydelsefull inom stödområdet, speciellt uppe i Norrland. På senare tid har också samhället genom sina olika organ stimulerat till nyetableringar i jordbruket. Det har ju funnits en hämsko, nämligen att det har varit svårt för dem som varit villiga att etablera sig att få tag på jordbruksenheter att köpa upp. Men de som har lyckats har varit tvungna att sätta sig i stora skulder för den nyetableringen. Tyvärr har man i de kalkyler som gjorts upp inte räknat med det ränteläge som vi har f. n. Dessa unga jordbrukare är i verkliga svårigheter.

Jag vill också påpeka att det är mycket viktigt att vi får behålla satsningen på jordbruket i Norrland och i det inre stödområdet, eftersom det har stor betydelse ur sysselsättningssynpunkt.

Jordbruksministern har i sitt svar till mig redovisat de utredningar som nu görs beträffande verkan av det höjda ränteläget. Men jag är litet bekymrad över att jordbruksministern inte hade en åsikt att framföra till mig om detta. Det kanske går att reparera.

ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för ett positivt svar.

Att åtgärder skulle sättas in har ju framskyttat i pressen de senaste dagarna, och det vill verkligen till snabba och kraftiga åtgärder, eftersom det svenska lantbruket befinner sig i en akut ekonomisk kris, den allvarligaste på länge. De direkta produktionskostnaderna har under de sista två månaderna ökat med närmare 250 milj. kr., varav räntehöjningarna står för 60 miljoner.

Om ingenting görs åt den negativa lönsamhetsutvecklingen, är det risk att många lantbruk helt enkelt slås ut, konstateras det från olika driftsbyråkontor landet runt. Och från enskilda lantbrukare, från LRF:s länsförbund, från hushållningssällskap och ekonomiska föreningar liksom från banker och hypoteksföreningar kommer liknande rapporter.

Konkurs är i dag en överhängande fara för de många nyetablerade lantbrukare som i sina investeringskalkyler inte var garderade mot den senaste tidens räntehöjningar på sammanlagt 3,5 %. Eftersom tillräckligt med långsiktigt kapital inte har stått till förfogande, har lantbrukarna i stor utsträckning tvingats finansiera sina investeringar med korta lån och ökande leverantörskrediter. Till detta kommer skärpta kreditrestriktioner som gjort likviditeten hårt ansträngd för stora grupper lantbrukare.

En möjlighet att komma ur denna onda cirkel är att förbättra lantbrukar-

nas möjligheter till långa krediter med lägre ränta. En uppräknig av hypoteksföreningarnas utlåningsmöjlighet skulle kunna mildra räntebördan för de lantbrukare som då kan lägga över dyra tillfälliga krediter till mera långfristiga sådana. Det skulle i sin tur också ge lantbrukets kreditgivare bättre möjligheter att åstadkomma lösningar av likviditetsproblemen.

Låt oss hoppas att den utredning som enligt jordbruksministerns svar nu tillsatts kommer att arbeta mycket skyndsamt, så att de förslag till åtgärder som kan komma fram också kan genomföras snabbt. Bönderna behöver hjälp, och snar hjälp, för att klara den mycket stora och snabba ökningen av kapitalkostnaderna.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Rune Ångström var bekymrad över att jag inte hade något konkret förslag att lägga fram. Om jag hade vetat vilka lösningar som behövde vidtas, hade jag inte gett det här uppdraget till lantbruksstyrelsen.

Det här problemet är inte så enkelt. Problemet är att räntekostnaderna varierar så mycket mellan olika jordbrukare. Ett annat problem är att det finns regionala skillnader. Det är bl. a. mot den bakgrunden som man skall se regeringens uppdrag till lantbruksstyrelsen att göra en kartläggning av situationen, så att vi får en konkret bild av läget och ett underlag för att vidta åtgärder för att komma till rätta med problemet.

En väg har naturligtvis Anna Wohlin-Andersson pekat på – man kan se till att det blir bättre tillgång på långfristigt kapital. Men det är en av kanske flera lösningar som måste tillgripas.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jordbruksministern har gett lantbruksstyrelsen i uppdrag att kartlägga situationen, och det är naturligtvis bra. Men jag tror att den kartläggningen kan gå mycket snabbt, för det är utomordentligt klart dokumenterat hur läget är f. n.

Vad jag tycker är synnerligen viktigt är att man i stället så snabbt som möjligt utreder vilka möjligheter det finns till mera långfristiga lån som inte är så hårt bundna till diskontot som de kortfristiga lånen är. Det är där som problemet ligger. Jag hoppas att jordbruksministern koncentrerar arbetet just på den delen.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Av mitt svar framgår alldeles tydligt att lantbruksstyrelsen inte bara skall försöka kartlägga situationen utan att styrelsen också har ett konkret uppdrag att redovisa alternativa förslag till åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
19 februari 1980

*Om rullstolar på
järnvägsstationer-
na*

Kommunikationsministern ULF ADELSONH erhöll ordet för att besvara *Birgitta Rydles* (m) den 8 februari anmälda fråga. 1979/80:313, och anförde:

Herr talman! Birgitta Rydle har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta som leder till att järnvägsstationerna förses med skäligen rullstolsberedskap för rörelsehindrade resenärer.

SJ har i dag rullstolar på 75 större stationer. Dessa finns angivna i Sveriges Kommunikationer. En förutsättning för denna service är att en station är bemannad och att det finns personal i tjänst vid tåget. Om man vill försäkra sig om en rullstol bör man förbeställa den.

Lagen om handikappanpassad kollektivtrafik säger att handikappades särskilda behov skall beaktas så långt det är möjligt när kollektivtrafik planeras och genomförs. Sedan den 22 november 1979 står det också i statens järnvägars instruktion att SJ inom sitt verksamhetsområde skall se till att handikappanpassning sker enligt lagen.

SJ överväger nu en översyn av servicen med rullstolar med hänsyn till resandeökningen och de hela tiden ökande möjligheterna för rörelsehindrade att åka tåg.

BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Det återstår tydligen mycket att göra för SJ innan servicen för handikappade är utbyggd på ett tillfredsställande sätt. Det är väl i och för sig ett litet steg på vägen att det finns rullstolar att tillgå vid 75 stationer. Men hur många är det som känner till det, om det nu bara upplyses om det i Sveriges Kommunikationer? Borde inte den informationen spridas bättre?

Det framgår av svaret att SJ överväger en översyn av servicen med rullstolar. Tydligen kommer den översynen att kopplas till ökande möjligheter för rörelsehindrade att utnyttja tåg. Men det är ju redan i dag många rörelsehindrade som gör det. Jag tänker i första hand på personer som inte är beroende av rullstol men som har gångsvårigheter, framför allt äldre människor, som har problem när de skall gå långa sträckor. Sådana personer har åkt tåg i många år, och de har blivit fler och fler sedan pensionärsrabatten infördes. För det mesta blir det långt att gå på perrongerna, och ofta är det därtill fråga om korta stationsuppehåll för tågen. Det blir ett extra stressmoment för den som rör sig sakta.

Det borde ligga i SJ:s intresse att ha en sådan serviceberedskap vid stationerna att anhöriga som möter eller vinkar av rörelsehindrade kunde få låna någon enklare form av rullstol för att själva skjutsa den rörelsehindrade mellan stationen och tåget och sedan ställa tillbaka stolen igen. Det torde knappast röra sig om någon stor och dyrbar investering för SJ – det finns transportstolar till priser från drygt tusenlappen och uppemot 1 400 kr. Och vilken lättnad skulle det inte vara för den som ser den oändliga perrongen

framför sig och undrar hur han skall orka, om han i stället kunde bli skjutsad!

Jag vill ställa en följdfråga till kommunikationsministern: Är kommunikationsministern beredd att medverka till en snabbare utbyggnad av rullstolsservicen vid SJ:s stationer än den som framgår av svaret?

Kommunikationsministern ULF ADELSONN:

Herr talman! Som kommunalman under många år lärde jag mig att hysa ett stort, klart och entydigt förtroende för de förvaltningar som arbetade under mig. Även alla ledamöter i de kommunala församlingarna hyste ett sådant förtroende för förvaltningarna. Men debatten i den här frågan får mig nästan att undra om Birgitta Rydle inte har förtroende för statens järnvägar.

Detta företag arbetar nu i medvind men har en förfärlig press på sig sedan man fått alla dessa nya resenärer. Man försöker på alla områden förbättra servicen. Man bygger ut allt vad man kan, så långt resurserna och ramarna tillåter. Det är inte min sak att komma med pekpinna mot SJ, när jag tycker att man jobbar så bra som det över huvud taget är möjligt.

Jag är övertygad om att statens järnvägar gör vad som står i dess makt att klara av sådana här problem. Det gäller praktiska problem som det kan vara besvärligt att lösa. Lösningarna kräver personal och ibland litet pengar. Jag anser inte att det finns något skäl att i debatt efter debatt framställa förhållandena på ett sådant sätt att det verkar som om man hyser mistroende mot SJ. Tvärtom tycker jag att det finns anledning att uttrycka uppskattning för detta statliga affärsdrivande verk som i så hög grad förbättrat servicen under det senaste året.

BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Jag kan visst hålla med kommunikationsministern om att SJ i dagens läge gör väldigt mycket för att utöka servicen för de resande. Men i det här fallet är det tydligen ändå så att man ligger litet efter.

Jag tackar i alla fall även för det här sista svaret. Jag har nu förhoppningen att utökningen av rullstolsservicen sker så snabbt som möjligt. Jag hoppas också att det kan ske utan byråkrati i form av förhandsbeställningar och liknande. Det kommer säkert att leda till att fler människor tar tåget i stället. Det är många som avstår i dag just på grund av den bristande rullstolsservicen.

Kommunikationsministern ULF ADELSONN:

Herr talman! Jag är inte helt säker på att det skulle bli en bättre service om man avstod från förhandsbeställningen. Jag tror att det förhåller sig tvärtom – endast på det här sättet kan järnvägen garantera att det finns en rullstol till hands. SJ har annars ingen möjlighet att se till att det finns en rullstol på just den perrong där en resande som behöver en sådan kommer in. Om man skall möta en gammal person som behöver rullstol får man ta på sig det lilla besväret att ringa ett samtal till järnvägen, så att man är säker på att rullstolen finns där. Det innebär kanske någon byråkrati, men jag tycker att detta

Nr 88

Tisdagen den
19 februari 1980

*Om rullstolar på
järnvägsstationer-
na*

Tisdagen den
19 februari 1980

*Om rullstolar på
järnvägsstationer-
na*

samtal bör vara en säkerhet. Det blir mer byråkratiskt om SJ skall göra något slags statistisk beräkning av när och på vilken perrong det kommer någon som behöver en rullstol.

Vi får alltså ta på oss det här lilla besväret, fru Rydle. Vi måste här hjälpas åt.

BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Det kan vara möjligt. Men i mitt anförande sade jag att jag ansåg att det är den som möter en rörelsehindrad som skall hämta rullstolen på stationen och sedan ställa tillbaka den. Jag tänker bl. a. på gamla människor som skall besöka barn och barnbarn t. ex. i Stockholm i samband med julhelgen eller något liknande tillfälle. Då skall det vara de anhörigas sak att hämta rullstolen på stationen, köra ut på perrongen och hämta den som har svårt att gå och sedan själva ställa tillbaka rullstolen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1979/80:82 till utbildningsutskottet

§ 10 Föredrogs och hänvisades

Motion

1979/80:1906 till finansutskottet

§ 11 Anmälades och bordlades

Proposition

1979/80:85 om skattelättnader vid lönsparande i aktier

§ 12 Anmälades och bordlades

Motion

1979/80:1907 av *Inger Lindquist*

med anledning av proposition 1979/80:78 med förslag till lag om skyldighet för utländska kårare att ställa säkerhet för rättegångskostnader, m. m.

§ 13 Anmälan av interpellation

Nr 88

Tisdagen den
19 februari 1980

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

Anmälan av interpellation

den 18 februari

1979/80:147 av tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson* (fp) till industriministern om åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i Värmlands län:

Sysselsättningsläget i Värmland har en längre tid varit mycket bekymmersamt. Den senaste arbetsmarknadsundersökningen för fjärde kvartalet 1979 visar att det är två län som har en klart högre arbetslöshet än andra län. Det är Norrbotten som har 4,4 % och Värmland som redovisar 3,1 % kvarstående arbetssökande som genomsnitt för fjärde kvartalet 1979. Värmland ligger också klart under riksnivån när det gäller lediga platser fjärde kvartalet 1979.

Mitt i detta svåra läge finns i länet flera verkligt hotande situationer på arbetsmarknaden. Vänerskogs svårigheter att utan statligt stöd driva sina bruk vidare, ovissheten i samband med KMW:s förhandlingar om samarbete med de finska företagen och varslet om Pripps nedläggning i Torsby är några av de mest bekymmersamma hoten inom värmländskt näringsliv. Det kanske mest överhängande bekymret är meddelandet från Vänerskogs ledning att driften vid Deje Bruk kommer att läggas ned om inte statligt stöd erhålles. I ett tidningsuttalande säger Vänerskogs verkställande direktör Bernt Frisk: "Händer inget, får vi inga positiva besked från regeringen, måste bruket läggas ned." Vid de förhandlingar om nedläggning som man nu upptagit med facket nämns den 30 september 1980 som aktuellt nedläggningsdatum.

I denna för Värmland dystra situation är det välgörande att planeringschefen vid länsstyrelsen i Värmland Rune Beckman ändå hysar framtidshopp. Han säger: "Jo, visst finns det gott hopp för Värmland! Men vi måste alla vara inställda på att det behövs fortsatta krafttag för att lyckas."

Den mest aktuella frågan är: Kommer regeringen att sätta in "krafttag" för att rädda driften vid Deje Bruk? Enligt min mening är det nu viktigt med ett snabbt positivt besked.

Jag vill med hänvisning till det anförda fråga industriministern:

Är statsrådet beredd medverka till att statligt stöd sätts in så att driften vid Deje Bruk räddas?

Vilka åtgärder kommer regeringen i övrigt att vidtaga för att förbättra sysselsättningsläget i Värmlands län?

Tisdagen den
19 februari 1980

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 18 februari

1979/80:339 av *Karl-Erik Häll* (s) till kommunikationsministern om åtgärder för att förhindra nedläggning av Gällivare flygplats:

Enligt uppgift hotas nu Gällivare flygplats av nedläggning på grund av bristande lönsamhet. Detta är djupt oroande då den reguljära flygförbindelsen spelar en avgörande roll för vårt näringsliv och vår turism.

Stora kommunala investeringar i flygplatsen och i näringslivet i övrigt hotar nu att spolieras, och de 17 anställda riskerar att förlora sina arbeten. Gällivare kommun är redan hårt drabbad, bl. a. av LKAB:s situation med ständigt hot mot sysselsättningen. Kommunen har under senare år gjort stora insatser för att skapa ny sysselsättning, och i detta arbete har även LKAB deltagit. Den aviserade nedläggningen av flygplatsen är ett dråpslag mot dessa ansträngningar.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd vidta för att hindra den hotande nedläggningen av Gällivare flygplats?

1979/80:340 av *Gunnar Olsson* (s) till industriministern om åtgärder för att förhindra nedläggning av Deje Bruk:

Vänerskog har inlett förhandlingar med facket om nedläggning av Deje Bruk. Aktuellt nedläggningsdatum är den 30 september i år. 220 man berörs i Deje.

Skall en nedläggning förhindras måste regeringen snarast tillstyrka de krav på stöd som framfördes vid en uppvaktning i industridepartementet den 10 januari i år. Vid uppvaktningen hos industriministern utlovades att frågan om stöd till Dejefabriken skulle behandlas med förtur. Inget besked har lämnats från regeringen, och läget förvärras för varje dag i Deje, där Deje Bruk är ortens enda större arbetsplats. Enligt uppgifter håller representanter för Fonden för industriellt utvecklingsarbete på att titta på fallet Deje.

I anledning härav vill jag till industriministern ställa följande fråga:

När kan besked väntas från regeringen, och vad gör industriministern för att påskynda ett beslut och därmed infria löftet om att Dejeändet skall behandlas med förtur?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.39.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert